

## ASSIGNATURA: BIOÈTICA

**MATÈRIA:** Bioètica

**MÒDUL:** Matèries pròpies de la Universitat

**ESTUDIS:** Grau en Farmàcia

Pàgina 1 de 11

### CARACTERÍSTIQUES GENERALS\*

**Tipus:** ☐ Formació bàsica, ☒ Obligatòria, ☐ Optativa  
☐ Treball de fi de grau, ☐ Pràctiques Tutelades  
☐ Pràctiques Orientades a la Menció

**Duració:** Semestral

**Semestre/s:** S9

**Número de crèdits ECTS:** 6

**Idioma/es:** Castellà/Català

## DESCRIPCIÓ

### DESCRIPCIÓ BREU I JUSTIFICACIÓ

La bioètica és la disciplina que s'encarrega d'identificar els dilemes ètics i els conflictes ètics que emergeixen en la pràctica de les Professions de les ciències de la salut, tant en els àmbits assistencial com en la investigació i la indústria. Després identificar-los, la bioètica delibera sobre ells per decidir quines de les possibles actuacions són les més adequades.

Al llarg del curs es reflexionarà sobre la raó de ser de l'ètica i les grans declaracions de principis que regeixen la vida ciutadana en les societats democràtiques i, en concret, la pràctica dels professionals de la salut. També es presentaran els àmbits de discussió més actuals i les diverses formes d'argumentació i de resolució de conflictes morals. Després de presentar els fonaments teòrics de l'ètica i la bioètica, així com els seus camps d'interès, s'exploraran les condicions de possibilitat de l'excel·lència professional, els conflictes ètics amb els quals es pot trobar el farmacèutic i una metodologia per abordar-los.

### COMPETÈNCIES\*

#### Competències Generals:

- G-6 Promoure l'ús racional dels medicaments i productes sanitaris, així com adquirir coneixements bàsics en gestió clínica, economia de la salut i ús eficient dels recursos sanitaris.
- G-13 Desenvolupar habilitats de comunicació i informació, tant orals com escrites, per tractar amb pacients i usuaris del centre on es desenvolupi la seva activitat

\* Aquestes característiques no es poden modificar sense l'aprovació dels òrgans responsables de les estructures acadèmiques de nivell superior (matèria, mòdul i/o pla d'estudis).

## ASSIGNATURA: BIOÈTICA

**MATÈRIA:** Bioètica

**MÒDUL:** Matèries pròpies de la Universitat

**ESTUDIS:** Grau en Farmàcia

Pàgina 2 de 11

professional. Promoure les capacitats de treball i col·laboració en equips multidisciplinaris i les relacionades amb altres professionals sanitaris.

- G-14 Conèixer els principis ètics i deontològics segons les disposicions legislatives, reglamentàries i administratives que regeixen l'exercici professional, comprenent les implicacions ètiques de la salut en un context social en transformació
- G-18: Ser capaços d'incorporar la visió holística de la persona tenint sempre en compte totes les seves dimensions (fisiològica, humana, social, psicològica o transcendent); per aplicar-la a tots els àmbits d'acció del professional farmacèutic.

### Competències Específiques:

- E-MF1 Utilitzar de forma segura els medicaments tenint en compte les seves propietats físiques i químiques incloent qualsevol risc associat al seu ús.
- E-MF7 Promoure l'ús racional del medicament i productes sanitaris.
- E-MF8 Adquirir les habilitats necessàries per poder prestar consell terapèutic en farmacoteràpia i dietoteràpia, així com consell nutricional i alimentari als usuaris dels establiments en els que presten servei.
- E-LF3 Conèixer els principis ètics i deontològics i actuar segons les disposicions legislatives, reglamentàries i administratives que regeixen l'exercici professional col·laborant amb altres professionals de la salut i adquirint habilitats de treball en equip
- E-LF3 Conèixer els principis ètics i deontològics i actuar segons les disposicions legislatives, reglamentàries i administratives que regeixen l'exercici professional col·laborant amb altres professionals de la salut i adquirint habilitats de treball en equip.

### Competències Transversals de Nivell de Màster:

- T-1 M Tenir coneixements avançats i demostrar, en un context d'investigació científic i tecnològic o altament especialitzat, una comprensió detallada i fonamentada dels aspectes teòrics i pràctics i de la metodologia de treball en un o més camps d'estudi
- T-2M Ser capaços de controlar i predir l'avaluació de situacions complexes o formular judicis a partir d'informació incompleta mitjançant el desenvolupament de noves i innovadores metodologies de treball adaptades a l'àmbit científic/investigador, tecnològic o professional concret, en general multidisciplinari, en el que es desenvolupi la seva activitat.

\* Aquestes característiques no es poden modificar sense l'aprovació dels òrgans responsables de les estructures acadèmiques de nivell superior (matèria, mòdul i/o pla d'estudis).

## ASSIGNATURA: BIOÈTICA

**MATÈRIA:** Bioètica

**MÒDUL:** Matèries pròpies de la Universitat

**ESTUDIS:** Grau en Farmàcia

Pàgina 3 de 11

### REQUISITS PREVIS\*

No s'estableixen requisits previs.

### CONTINGUTS

El sentit i la necessitat de la bioètica en el Grau de Farmàcia.

Què és deliberar? Presentació introductòria d'un model de deliberació en ètica assistencial i dels requisits ètics de la investigació científica.

### I. ¿QUÈ ÉS L'ÈTICA?

1. Objecte de l'ètica. Ètica i moral
2. Ètica i filosofia
3. Ètica i religió
4. Ètica i dret. El perill de la juridificació. La "medicina defensiva".
5. La crisi de valors
  - 5.1. el neoindividualisme
  - 5.2. el relativisme
  - 5.3. el neohedonisme
  - 5.4. l'utilitarisme
  - 5.5. El materialisme pràctic
6. La superació de la crisi de valors? Les famílies ètiques en els segles XX i XXI
7. La necessària reorientació. Els valors en el context sanitari.
  - 7.1. L'ètica de mínims i l'ètica de màxims.
    - 7.1.1 La declaració universal dels Drets Humans, ONU 10.XII.1948. Declaració universal sobre Bioètica i Drets Humans, UNESCO.
    - 7.1.2 El Conveni sobre els Drets Humans i la Biomedicina, del Consell d'Europa a Oviedo. La Declaració d'Hèlsinki.
    - 7.1.3 Carta de drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció primària.
  - 7.2. Codis d'ètica i deontològics.
  - 7.3. Ètica personal, versus ètica organitzacional, versus ètica professional o deontològica, versus ètica social.

\* Aquestes característiques no es poden modificar sense l'aprovació dels òrgans responsables de les estructures acadèmiques de nivell superior (matèria, mòdul i/o pla d'estudis).

## ASSIGNATURA: BIOÈTICA

**MATÈRIA:** Bioètica

**MÒDUL:** Matèries pròpies de la Universitat

**ESTUDIS:** Grau en Farmàcia

Pàgina 4 de 11

### II. PRINCIPIS PERSONALISTES DE L'ÈTICA

-L'eticitat de l'acció versus la de la persona.

-El personalisme d'E Mounier versus les derivacions de l'idealisme alemany i l'existencialisme.

L'antropologia intersubjectiva: M. Buber i E. Lévinas

- La dignitat
- La integritat
- La llibertat
- La vulnerabilitat

### III. EL NAIXEMENT DE LA BIOÈTICA I ELS SEUS FONAMENTS

1. Dels principis a la realitat. La transformació de la vida sanitària.
2. Què és la bioètica i per què cal? Tres constatacions de les quals parteix.
3. El naixement de la bioètica i la seva història.
4. Deontologia. L'ètica professional. L'excel·lència professional.
5. L'ètica del tenir cura i l'ètica de les virtuts.

### IV. ELS PRINCIPIS BIOÈTICS

#### 1. Escola nord-americana

1.1. Principi de beneficència i de no maleficència. La futilitat terapèutica, l'acarnissament terapèutic i la medicina defensiva.

1.2. Principi de justícia.

1.3. Principi d'autonomia.

Col·lisions entre principis.

#### 2. Escola europeomediterrànea: Dignitat, integritat, autonomia i vulnerabilitat.

3. Qui decideix? De l'paternalisme a la planificació centrada en la persona.

3.1. Com el valor que s'atorga a l'autonomia condiciona el model assistencial. L'empoderament del pacient.

\* Aquestes característiques no es poden modificar sense l'aprovació dels òrgans responsables de les estructures acadèmiques de nivell superior (matèria, mòdul i/o pla d'estudis).

## ASSIGNATURA: BIOÈTICA

**MATÈRIA:** Bioètica

**MÒDUL:** Matèries pròpies de la Universitat

**ESTUDIS:** Grau en Farmàcia

Pàgina 5 de 11

3.2. De la llibertat a l'autonomia. Autonomia versus heteronomia. Tipus d'autonomia. ¿Què han dit els filòsofs sobre autonomia? Factors que intervenen en la decisió autònoma de la persona.

3.3. Com podem arribar a determinar si la persona és prou autònoma per prendre la decisió que té entre mans?

### V. CONFLICTES BIOÈTICS EN L'ASSISTÈNCIA I LA INVESTIGACIÓ FARMACÈUTIQUES

1. Els comitès d'ètica: CEA, CEIC, CEN i ERESS
2. La presa de decisions interdisciplinària. Presentació d'un model deliberatiu i interdisciplinari d'ajuda a la presa de decisions.
3. La confidencialitat i el secret professional.
4. La informació, el consentiment informat (CI) i els documents de voluntats anticipades.
5. L'ètica de la investigació clínica.
  - 5.1. Conflictes bioètics específics en la Farmàcia: dimensions socials, econòmiques i polítiques de les biotecnologies. Psicofàrmacs i neurociència. Farmacogenètica, farmacogenòmica, anàlisi genètiques i consells genètics. Recerca amb animals.

\* Aquestes característiques no es poden modificar sense l'aprovació dels òrgans responsables de les estructures acadèmiques de nivell superior (matèria, mòdul i/o pla d'estudis).

## ASSIGNATURA: BIOÈTICA

**MATÈRIA:** Bioètica

**MÒDUL:** Matèries pròpies de la Universitat

**ESTUDIS:** Grau en Farmàcia

Pàgina 6 de 11

### METODOLOGIA

#### ACTIVITATS FORMATIVES

| Activitats Formatives*<br>(Memòria GF)                                                                 | Activitats Formatives<br>(Sigma)                           | Crèdits*<br>ECTS | Competències                                                   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|------------------|----------------------------------------------------------------|
| Sessions teòriques                                                                                     | Sessions d'exposició de conceptes                          | 1,7              | G-6, G-13, G-14, G-18, E-MF1, E-MF7, E-MF8, E-LF3, T-1M, T-2M, |
| Resolució d'exercicis o problemes                                                                      | Sessions de resolució d'exercicis, problemes i casos(1)    | -                | -                                                              |
| Activitats integradores del coneixement: casos, seminaris, treballs dirigits i aprenentatge cooperatiu | Seminaris                                                  | 0,3              | G-6, G-13, G-14, G-18, E-MF1, E-MF7, E-MF8, E-LF3, T-1M, T-2M, |
| Sessions pràctiques: laboratori o simulacions                                                          | Treball pràctic / laboratori                               | -                | -                                                              |
| -                                                                                                      | Presentacions (2)                                          | -                | -                                                              |
| Estudi personal de l'alumne                                                                            | Activitats d'estudi personal per part dels estudiants      | 3,9              | G-6, G-13, G-14, G-18, E-MF1, E-MF7, E-MF8, E-LF3, T-1M, T-2M, |
| Activitats d'avaluació                                                                                 | Activitats d'avaluació (exàmens, controls de seguiment...) | 0,1              | G-6, G-13, G-14, G-18, E-MF1, E-MF7, E-MF8, E-LF3, T-1M, T-2M, |
|                                                                                                        | <b>TOTAL</b>                                               | <b>6,0</b>       |                                                                |

GF: Grau en Farmàcia

(1) En el GF els "casos" de Sigma estan inclosos en "Activitats integradores del coneixement"

(2) En el GF les "presentacions" de Sigma estan incloses en "Activitats integradores del coneixement"

\* Aquestes característiques no es poden modificar sense l'aprovació dels òrgans responsables de les estructures acadèmiques de nivell superior (matèria, mòdul i/o pla d'estudis).

## ASSIGNATURA: BIOÈTICA

**MATÈRIA:** Bioètica

**MÒDUL:** Matèries pròpies de la Universitat

**ESTUDIS:** Grau en Farmàcia

Pàgina 7 de 11

### EXPLICACIÓ DE LA METODOLOGIA DIDÀCTICA\*

1. **Mètode expositiu:** lliçó magistral participativa, treball a través de les exposicions dels diferents continguts teòric-pràctics i implicant a l'estudiant amb la combinació d'activitats i exercicis a l'aula, incentivant l'alumne a formular preguntes que comportin un raonament personal. Exposició de continguts, explicació i demostració de capacitats, habilitats i coneixements a l'aula o a través de mitjans audiovisuals
- 4 **Resolució d'exercicis o problemes**, desenvolupant solucions adequades mitjançant la realització de rutines, aplicant fórmules o algoritmes i interpretant resultats. Es sol utilitzar com a complement de la lliçó magistral.
- 5 **Aprentatge basat en problemes o casos**, Permetent que els estudiants experimentin, assagin i indaguin sobre la naturalesa de situacions, fenòmens i activitats quotidianes fomentant l'anàlisi, el treball en equip i la presa de decisions.
- 6 **Aprentatge cooperatiu**, aconseguint que els estudiants es facin responsables del seu propi aprenentatge i del dels seus companys en una estratègia de responsabilitat compartida per assolir metes grupals
- 7 **Activitats d'avaluació**. exercicis per avaluar el grau d'assumpció de les competències (coneixements, habilitats, valors) per part dels alumnes, de forma continuada o puntual.

\* Aquestes característiques no es poden modificar sense l'aprovació dels òrgans responsables de les estructures acadèmiques de nivell superior (matèria, mòdul i/o pla d'estudis).

## ASSIGNATURA: BIOÈTICA

**MATÈRIA:** Bioètica

**MÒDUL:** Matèries pròpies de la Universitat

**ESTUDIS:** Grau en Farmàcia

Pàgina 8 de 11

## AVALUACIÓ

### MÈTODES D'AVALUACIÓ

| Mètodes d'avaluació *<br>(Memòria GF)                                                                                                     | Mètodes d'avaluació<br>(sigma)         | Pes*(2) | Competències*                                                           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|---------|-------------------------------------------------------------------------|
| Examen final                                                                                                                              | Examen final                           | 40%     | G-6, G-13, G-14,<br>G-18, E-MF1, E-MF7,<br>E-MF8, E-LF3, T-1M,<br>T-2M, |
| -                                                                                                                                         | Examen/s parcial/s (1)                 | -       | -                                                                       |
| Seguiment de<br>l'aprenentatge (inclou<br>controls, casos, exercicis,<br>problemes, participació,<br>avaluació On-Line,<br>autoavaluació) | Activitats de seguiment                | 60%     | G-6, G-13, G-14,<br>G-18, E-MF1, E-MF7,<br>E-MF8, E-LF3, T-1M,<br>T-2M, |
| Treballs y presentacions                                                                                                                  | Treballs i presentacions               | -       | -                                                                       |
| Treball pràctic o<br>experimental                                                                                                         | Treball experimental o de<br>camp      | -       | -                                                                       |
| Avaluació TFG                                                                                                                             | Projectes                              | -       | -                                                                       |
| Pràctiques externes<br>(pràctiques tutelades i<br>pràctiques orientades a la<br>menció)                                                   | Valoració de l'empresa o<br>institució | -       | -                                                                       |
| -                                                                                                                                         | Participació (1)                       | -       | -                                                                       |
|                                                                                                                                           |                                        | 100%    |                                                                         |

(1) En el GF els "Examen/s parcial/s" i "la Participació" de Sigma estan inclosos a "Seguiment de l'aprenentatge"

(2) Els valors poden oscil·lar  $\pm 5$  % respecte al valor definit a la memòria del GF (sumatori final 100%)

\* Aquestes característiques no es poden modificar sense l'aprovació dels òrgans responsables de les estructures acadèmiques de nivell superior (matèria, mòdul i/o pla d'estudis).



## ASSIGNATURA: BIOÈTICA

**MATÈRIA:** Bioètica

**MÒDUL:** Matèries pròpies de la Universitat

**ESTUDIS:** Grau en Farmàcia

Pàgina 9 de 11

### RESULTATS DE L'APRENTATGE \*

- Conèixer els fonaments teòrics de l'ètica i la bioètica que afecten els professionals en Farmàcia.
- Comprendre la importància de les qüestions bioètiques que avui hi ha en joc i desenvolupar enfront d'elles el pertinent sentit crític, considerant la centralitat del respecte total a les persones.
- Conèixer els criteris ètics que regeixen la investigació en animals i en éssers humans i comprendre la importància dels comitès d'ètica per a l'aprovació final d'un protocol.
- Ser capaç de reflexionar i deliberar per afrontar les situacions i conflictes que es presenten en l'activitat professional, així com en tots els ordres de la vida.

### QUALIFICACIÓ

#### Primera convocatòria

A continuació es descriu com es calcula la nota final de l'assignatura:

Per aprovar l'assignatura, cal obtenir com a mínim un 5 en els següents exercicis i exàmens:

- Exercici 1: Sobre el codi deontològic i altres documents de mínims ètics. Individualment o en parelles. 15%.
- Exercici 2: Anàlisi ètica d'un protocol d'investigació. En grups de dos o de tres. 15%.
- Examen teòric parcial. 30%.
- Examen teòric final. 40%.

Si una o més d'aquestes notes queda suspesa, l'assignatura queda suspesa en primera convocatòria.

#### Segona convocatòria

En la segona convocatòria, l'alumne només s'ha de presentar d'aquell/s exercici/s i/o exàmen/s suspesos. La resta de notes obtingudes en primera convocatòria superiors a 5 guarden a la segona convocatòria.

\* Aquestes característiques no es poden modificar sense l'aprovació dels òrgans responsables de les estructures acadèmiques de nivell superior (matèria, mòdul i/o pla d'estudis).

## ASSIGNATURA: BIOÈTICA

**MATÈRIA:** Bioètica

**MÒDUL:** Matèries pròpies de la Universitat

**ESTUDIS:** Grau en Farmàcia

Pàgina 10 de 11

### Següents convocatòries

En cas de no superar l'assignatura en segona convocatòria, tot i que s'hagués aprovat alguna de les parts avaluables, no es conservarà cap nota per al curs següent i s'avaluarà en un examen final únic que inclogui tots els continguts treballats a l'assignatura.

### AVALUACIÓ DE LES COMPETÈNCIES

Per a l'avaluació de les competències G-6, G-13, G-14, G-18, E-MF1, E-MF7, E-MF8, E-LF3, T-1M, T-2M, s'utilitzarà com a indicador la nota de l'assignatura.

### BIBLIOGRAFIA

#### Bàsica:

Beauchamp TL. Childress JF. Principios de Ética Biomédica. Barcelona: Masson, 2005.  
Gracia D. Procedimientos de decisión en ética Clínica. Madrid: Ed. Triacastela, 2007.  
Sánchez MA. Bioética en ciencias de la salud. Barcelona: ElsevierMasson, 2013.

#### Complementaria:

Abel F. Bioética: orígenes, presente y futuro. Barcelona: Mapfre-Medicina, 2001.  
Allué M. El paciente inquieto. Barcelona: Edicions Bellaterra, 2013.  
Boff L. El cuidado necesario. Madrid: Ed. Trotta, 2012.  
Boladeras M. El impacto de la tecnociencia en el mundo humano. Madrid: Tecnos, 2013.  
Borrell F. Práctica clínica centrada en el paciente. Madrid: Triacastela, 2010.  
Broggi MA. Per una mort apropiada. Barcelona: Ed. 62, 2011.  
Cabaleiro T., Ochoa D, Abad Santos F. "La farmacogenética desde una perspectiva crítica", Luces y sombras en la investigación clínica. Madrid: Triacastela, 2013, 299-324.  
Carmona A. Farmàcia i medicament. Història, deontologia i bioètica. Barcelona: Publicacions Universitat de Barcelona, 2016.  
Cortina A. ¿Para qué sirve realmente la ética? Barcelona: Paidós, 2013.  
Cortina A. Ética de la razón cordial. Oviedo: Ed. Nobel, 2009.

\* Aquestes característiques no es poden modificar sense l'aprovació dels òrgans responsables de les estructures acadèmiques de nivell superior (matèria, mòdul i/o pla d'estudis).

## ASSIGNATURA: BIOÈTICA

**MATÈRIA:** Bioètica

**MÒDUL:** Matèries pròpies de la Universitat

**ESTUDIS:** Grau en Farmàcia

Pàgina 11 de 11

Dal-Ré R., Carné X., Gracia D (ed). Luces y sombras en la investigación clínica, Madrid: Triacastela, 2013.

Feyto L., Gracia D., Sánchez M. (ed). Bioética: el estado de la cuestión. Madrid: Triacastela, 2011.

Florensa A., Sols J. (ed.). Ética de la investigación científica. Bilbao: Desclée de Brouwer, 2017.

Maguire A., Fernández Núria, "Evaluación de la relación beneficio-riesgo de los medicamentos: evidencia, cuantificación e incertidumbre", Luces y sombras en la investigación clínica, Madrid: Triacastela, 2013, 347- 370.

Masiá J. Cuidar la vida. Barcelona: Herder, 2012.

Mèlich J-C. Ética de la compasión. Barcelona: Herder, 2010.

Ramos J., Gabaldón S. La confidencialitat en l'àmbit de la discapacitat intel·lectual i la malaltia mental. Bioètica i debat, 2012, 67 (18): 8-13.

Rosàs Tosas M. Professional Secret in Social Work and Education: A Cornerstone of Democracy. With a focus on Catalan and Spanish Contexts. Ramon Llull Journal of Applied Ethics, 2014, 5: 91-112.

## HISTÒRIC DEL DOCUMENT

### MODIFICACIONS ANTERIORS

Juny 2019, Dra. Mar Rosàs Tosas

Setembre 2021, Dra. Mar Rosàs Tosas

### DARRERA REVISIÓ (Indicar data i autor/s)

Novembre 2022, Dra. Mar Rosàs Tosas